

TEMA

UNDER HJELMENE Nr. 2/2020

Håndværkerbiler: Kørsel og indretning

Læs mere
her i
TEMA'et

Fokusområder i APV'en

Skal I også til at lave en APV for arbejdsmiljøet i jeres biler? Her er nogle af de emner, som det kan være, I har behov for at sætte fokus på, enten når I skal indkøbe eller indrette fx servicebiler

- Indretning af servicebilen, fx hvis der er dårlige adgangsveje ind i bilen
- Indtagning af materialer/materiel i servicebilen, aflæsning og udtagning af bilen, fx hvis der er tale om stor vægt og snævre arealer
- Oplagring/fastgørelse af materiel/materialer i servicebilen, hvis der fx er risiko for nedfald af reoler ved/efter kørslen, samt tunge og store materialer der kan vælte, hvis de ikke er ordentlig fastgjort.

Hvad gør du?

- Kører du i firmaets bil?
- Kører du med trailer?
- Har du fx styr på:
  - Losning
  - Kørekort
  - Lastning og surring
  - Pligter og ansvar
- Hvis ja, - så lær dine kolleger det.
- Hvis nej eller måske, - så følg med i Under Hjelmenes tema om arbejdsmiljø og kørsel i håndværkerbil og kørsel med trailer eller åbent lad.

Førerpladsen

Alt efter hvilket arbejde du har, bruges der indimellem mange timer bag rattet, så det er vigtigt, at ergonomi og plads er tænkt ind, så evt. dårlig ryg og andre skader kan undgås.

Her er nogle råd til indretning af førerpladsen:

- Indstil førersædet, så ryglænet støtter hele ryggen, også lænden
- Varier sædets hældning, indstil sædet i højde og dybde, og sid oprejst uden at synke sammen
- Betjeningsgreb skal være placeret, så u hensigtsmæssige arbejdsstillinger som vrid og foroverbøjning i ryggen undgås
- Udstyr må ikke placeres, så det generer udsynet eller er til fare for chaufføren, og bør sidde fast
- Sørg for orden og ryddelighed i førerhuset, så der er et ordentligt klima, med en tilpasset varme
- Hold kroppen i passende form, som fx at lave øvelser der styrker ryg- og mavemuskler
- Spænd udstyr fast, så det ikke flyver rundt og kan give en skade

AF LINDA HANSEN

Kilde: Branchevejledning "Førerpladsens indretning" og branchevejledning "Jeg kører varer og gods i bil under 3500 kg"

Hvordan er det med ansvar og pligter?

Hvad siger færdselsloven og arbejdsmiljøloven?

Når en man kører i virksomhedens bil under arbejdet, er man som fører ansvarlig for sin færden i trafikken efter færdselsloven. Det betyder altså, at færdselsloven og arbejdsmiljøloven er forskellige, hvad angår ansvar. Strafansvaret efter færdselsloven gælder for føreren af køretøjet, mens strafansvaret efter arbejdsmiljøloven som udgangspunkt påhviler arbejdsgiveren, der har ansvaret for, at arbejdet udføres forsvarligt.

APV for arbejde i bilen

Arbejde i bilen og hos kunderne er omfattet af kravet om arbejdspladsvurdering, APV. Det er arbejdsgiverens ansvar, at der bliver lavet en APV. Formålet med en APV er, at få overblik over mulige proble-

mer med arbejdsmiljøet, og at lægge en plan for, hvordan I kan løse problemerne. Når I laver en APV for bilen, skal I fx se på bilens indretning og udstyr, din siddestilling bag rattet, om der er plads til pc eller andre ting, du bruger i hverdagen, samt bilens vedligeholdelse og sikkerhedsudstyr.

Vedligeholdelse af bilen

Hvis bilen tilhører arbejdsgiveren, er det dennes ansvar, at den bliver løbende vedligeholdt og er i orden. Hvis medarbejderen kører i sin egen bil, er ansvaret medarbejderens. Til gengæld skal medarbejderen fx altid selv sikre sig, at lyset virker og at bremses og dæk opfylder lovens krav.

AF BRITTA MØRK JOHANSEN

Kilde: AT.dk og BFA Velfærd og offentlig administration.

Ind og ud af bilen

Den typiske arbejdsulykke sker, når der "springes" direkte fra sædet i bilen ud på terræn, som måske er vådt eller glat, uden at støtte med hænderne.

Skaden ved sådanne hændelser er ofte forvridning af ankel, og det kan være en belastning for både knæ og ryg.

Her er nogle råd til ind og udstigning af bilen:

- Åben døren helt
- Drej krop og ben samtidig ind i bilen
- Juster sædet så det passer
- Drej begge ben ud, før du rejser dig og stiger ud af bilen
- Hold/støt med begge hænder

- Pas på anden trafik
- Sørg for at have tre kontaktpunkter; fødder og hænder, så fald eller glid kan forhindres
- Brug fastsiddende fodtøj under kørsel eller til ind-/udstigning.

Se i øvrigt andre gode råd om indretning af førerpladsen i denne branchevejledning (Skan QR-koden).

AF CARSTEN BISGAARD

Lastning og surring

Der sker en del ulykker grundet tabt gods, hvor sikringen af lasten har været mangelfuld. Når man læser opgørelserne fra Vejdirektoratet (VD), kan man se, at der er et problem med sikring af gods.

Over 4000 gange om året skal der fjernes forskellige genstande, fra den del af vejnettet VD har ansvaret for, og en stor del af disse genstande er tabt gods.

Ifølge færdselsloven er det altid føreren af et køretøj, der har ansvaret for, at det kan fremføres lovligt. Dette gælder også for evt. last. Det vil sige, at føreren har ansvaret for, at en last er forsvarlig sikret under transport.

Dette kan gøres på forskellig vis, alt efter om det er last inde i bilen, eller om det er last på ladet eller traileren.

Her er nogle opmærksomhedspunkter:

- Lasten på lad eller trailer skal altid sikres enten ved brug af stropper, net eller presenning. Det der afgør valget af fastgørelse, er lastens art. Er

der mange små dele på lad eller trailer, kræver det net eller presenning. Er emnerne større kan der med fordel anvendes stropper.

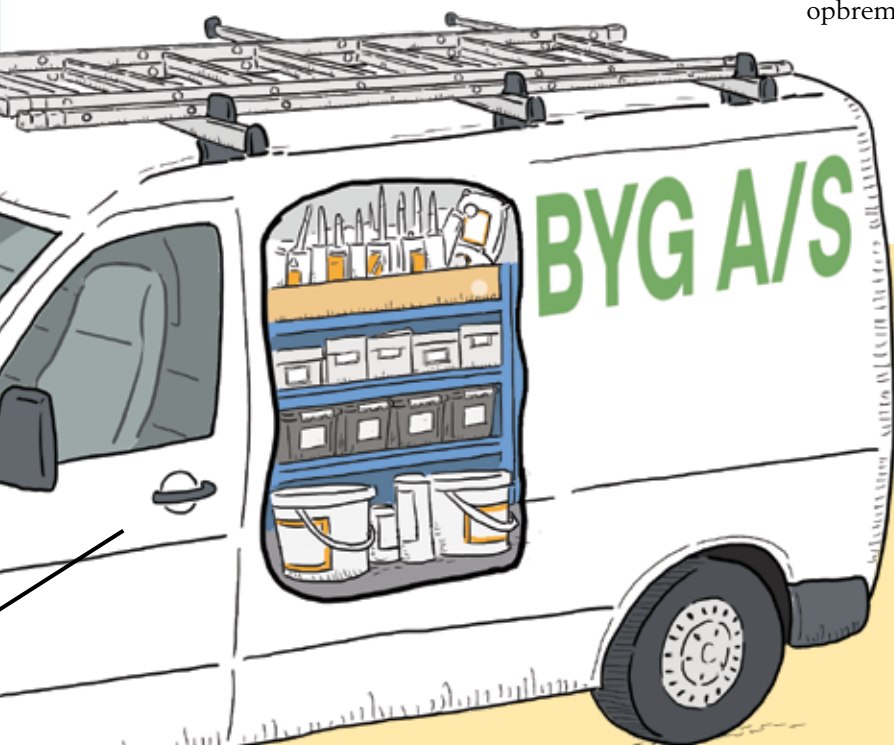
- For at kunne fastgøre last inde i bilen er det vigtigt, at firmabilen er indrettet rigtigt, så det er muligt at fastgøre det, man medbringer.
- Virksomheden skal stille det rigtige fastgørelsesgrej til rådighed.
- På surringsbånd skal der være en mærkeseddel, der bl.a. angiver styrken. Det er førerens ansvar at benytte det, inden køreturen starter.
- Det er vigtigt, at man er opmærksom på at fordele lasten jævnt i bilen eller på traileren, så der ikke kommer for megen vægt foran eller bagpå. Hvis vægten ikke er fordelt ligeligt, kan det gå ud over styre- og bremseevnen på køretøjet, hvilket kan afstedkomme ulykker.
- Fastgørelse skal også forhindre, at lasten forskubber sig, hvis det pludseligt er nødvendigt at foretage en undvigemanøvre eller ved en pludselig opbremsning.

AF IB NIELSEN.

Gode steder til at sætte fokus på arbejdsmiljøet i bilen

- Ved sikkerhedsrunderinger
- APV
- Årlige arbejdsmiljødrøftelse
- Medarbejderhåndbøger

Læsning og losning af bilen

Når man kører håndværkerbil, skal materialer/maskiner ind og ud eller ned af taget af bilen, for at man kan udføre sit arbejde. Det kan kræve hjælpemidler, så det foregår ergonomisk korrekt.

AF LINDA HANSEN

Der findes flere former for hjælpemidler til at læsse/aflæse bilen, fx kran, ramper eller trappestige. Det gælder om at finde et hjælpemiddel, der passer til arbejdet, så man kan skåne kroppen ved at minimere fx tunge løft, træk, vrid og skub, og evt. dårlige arbejdstillinger.

Her er nogle råd til læsning og losning:

- Sørg for at materialer/maskiner bliver kørt så tæt på bilen med truck, palleløfter, rullepaller eller sækkevogn, som det kan lade sig gøre.

- Planlæg hvordan større og tunge materialer og maskiner håndteres sikkert.
- Hjælpemidlerne skal fungere ordentligt. Hjulene skal køre godt, tingene skal være servicerede og underlaget skal være jævnt.
- Brug trappestige eller anden sikker adgangsvej, når materialer skal læsses ned fra eller op på taget af en bil.
- Installer om muligt kran på ladbilen eller kran i kassebilen til at løfte fx maskinerne med og undgå tunge løft. Derved kan man hjælpe materialet på plads ved evt. at holde let ved det, og dirigere det på plads.
- Hvis manuelle løft ikke kan undgås - brug rigtig løfteteknik: Ned i knæene og byrden tæt på kroppen.

Der kan være forskellige faktorer der forværrer løftet:

- Byrdens beskaffenhed; Svær at holde fast i eller skarpe kanter.
- Arbejdsstedet; Hårdt, glat eller ustabil underlag eller snævre pladsforhold.

- Der skal løftes med en hånd, under knæhøjde eller løftes over skulderhøjde.
- Hvis man taber noget, så lad det falde til jorden, så en evt. arbejdsskade undgås.

Kilde: Branchevejledning "Jeg kører varer og gods i bil under 3500 kg"

Et sikkert arbejdsmiljø i trafikken

AF BRITTA MØRK JOHANSEN

Er du opmærksom på trafikken?

Varebiler er høje, tunge og ofte læsset med materialer og værktøj. Det betyder, at de har ringere køreegenskaber og er sværere at håndtere end personbiler i kritiske situationer. Du har et særligt ansvar over for dig selv, passagerer og andre trafikanter, når du sidder bag rattet.

Vidste du for eksempel, at der i 2019 var 150 store varebiler og 76 små varebiler involverede i trafikulykker med personskade.

Førere af varevogne har næsten 3 gange større totalrisiko pr. kørt km, og førere af varevogn har 2 gange større risiko for selv at komme til skade i forhold til førere af personbil.

Der er derfor grund til at have opmærksomhed under kørsel.

Rådet for sikker trafik har følgende råd til sikker kørsel:

Spænd selen

Det føles måske upraktisk at tage selen af og på, hvis du skal meget ind og ud af din varebil. Men din risiko for at komme til skade stiger markant, hvis du kører uden sele og bliver involveret i en ulykke.

Uanset hvor kort eller langt du skal. Ser man på de 42 trafikdræbte, som i perioden 2015-2019 mistede livet, mens de befandt sig i en varebil, så have 1/3 af dem ingen sele på. Dette er markant flere end i f.eks. personbil. Selen er det vigtigste sikkerhedsudstyr. Den er vigtig i alle typer køretøjer, både i personbil men i den grad også i varebilerne.

Kend din bil

En varebil reagerer anderledes end en almindelig personbil. Vær opmærksom på at varebilen er højere og tungere, så du ikke mister kontrollen, hvis du skal bremse hårdt op eller undvige i trafikken.

Undgå alkohol

Der er langt flere, der kører med spiritus i blodet blandt førere af varebil, end blandt bilister generelt. Straffen for at køre alkoholpåvirket er den samme som i personbiler, men personskaderne er langt større, når varebiler er indblandet.

Kør bil – når du kører bil

Uopmærksomhed er ofte medvirkende til ulykker med varebiler. Manglen på opmærksomhed skyldes ofte, at føreren er distraheret af samtaler, telefon-samtaler, SMS'er eller at føreren er træt. Manglende

orientering er ligeledes skyld i mange trafikulykker også med varebiler. En del chauffører siger at de har travlt, og derfor overser andre trafikanter.

Pas på løse genstande

Sørg for, at værktøj og andre tunge ting er sikret, så det ikke kan kastes rundt i bilen og ramme dig, hvis du bremser hårdt op eller bliver involveret i en kollision.

Kilder: Vejdirektoratet og Rådet for Sikker Trafik.

Klippekortsystemet. Hvis du får 3 klip inden for 3 år, får du frakendt kørekortet betinget

Du får fx et klip i kørekortet, hvis du:

- Overskrider fartgrænsen med mere end 30 procent
- Kører med for kort afstand til forankørende
- Kører ulovligt i nødsporet
- Kører over for rødt lys
- Overtræder reglerne om vigepligt
- Overtræder reglerne for overhaling og forbud mod overhaling
- Overskrider spærrelinier ved overhaling
- Øger hastigheden når man bliver overhalet
- Overhaler ved fodgængerfelt
- Kører mod færdselsretningen
- Kører uforsvarlig slalom- og forbi-kørsel i tæt trafik
- Ændrer færdselsretning og placering til fare eller unødigt ulempe for andre
- Kører venstre om helleanlæg
- Kører om kap eller væddeløbskørsel på vej
- Brug af håndholdt teleudstyr og kommunikationsapparater, som fx håndholdt mobiltelefon, GPS, iPad og Smartwatch

Hvor trafiksikker er du bag rattet?

- Er din bil en sikker arbejdsplads?**
Sæt kryds, hvis din firmabil har et højt sikkerhedsniveau.
- Orienterer du din chef om fejl og mangler på firmabilen?**
Sæt kryds, hvis du altid giver besked om fejl og mangler på din firmabil, så snart du opdager dem.
- Lægger du dit køretøj sikkert?**
Sæt kryds, hvis du altid sørger for, at din last er placeret og fastspændt forsvarligt.
- Tjekker du dine dæk en gang om måneden?**
Sæt kryds, hvis du minimum én gang om måneden tjekker dæktrykket i dækkene på din firmabil.
- Har du opmærksomheden på trafikken?**
Sæt kryds, hvis du ikke bruger mobilen, mens du kører.
- Overholder du fartgrænserne, og kører du efter forholdene?**
Sæt kryds, hvis du altid overholder fartgrænserne.
- Er selen altid spændt?**
Sæt kryds, hvis du altid har spændt selen.

Kilde: Rådet for Sikker Trafik

Transport af farligt gods i servicevogne/håndværkerbiler

Brandfarlige væsker, gasser, eksplosive stoffer og genstande, giftige stoffer, smittefarlige stoffer, radioaktive stoffer og ætsende stoffer m.fl. skal være mærket med et firecifret identifikationsnummer (UN-nummer). UN-nummeret skal være på emballagen og på transportdokumentet.

Krav ved kørsel med farligt gods

Erhvervs mæssig transport af farligt gods kræver:

- anvendelse af godkendte og mærkede emballager
- transportdokument
- skriftlige anvisninger (sikkerhedskort)
- uddannelse af chauffør (ADR-bevis)
- afmærkning af køretøj
- sikkerhedsudstyr bl.a. ildslukkere

Transport af mindre mængder farligt gods (undtagelser og frimængde)

Hvis virksomheden kun kører med farligt gods i emballager i mængder under frimængden (se længere nede i artiklen), kan transporten foregå på lidt lempeligere vilkår, bl.a. behøver chaufføren ikke at være i besiddelse af et ADR-bevis, men kan nøjes med en uddannelse efter kapitel 1.3 i ADR-konventionen.

Håndværkerreglen

Hvis det farlige gods kun er til brug for medarbejdernes eget arbejde på f.eks. en byggeplads, kan transporten derud og hjem fra arbejdsstedet være helt undtaget fra ADR-reglerne. Dvs. at mærkning af emballage, transportenhed, transportdokument, uddannelse mv. ikke kræves.

Forudsætningerne for undtagelse er:

- at der højst må medbringes 450 liter farligt gods pr. emballage
- at frimængden ikke overskrides (beregnet værdi på højst 1000 l)
- at der er truffet foranstaltninger til forebyggelse af udslip af indholdet under normale transportforhold
- at det farlige gods (og det øvrige gods) er forvarligt fastgjort
- at dunke og andre emballager med farligt gods er lukkede, tætte og ikke kan vælte eller blive kastet rundt i bilen ved hårde opbremsninger eller undvigemanøvrer
- at skovle, spande, boremaskiner og andet gods er sikret, så de ikke kan skade det farlige gods

For at være omfattet af håndværkerreglen, må transporten af det farlige gods ikke være hovedformålet. Men skal være en underordnet aktivitet i forhold til arbejdet på byggepladsen. Der må som

Ansvar

Afsenderen af farligt gods har ansvar for, at godset er korrekt klassificeret, emballeret, mærket med fareskilt, samt at alle relevante papirer medfølger.

Ved kørsel efter "Håndværkerreglen" er det arbejdsgiverens ansvar at sikre at transporten kan foregå i henhold til reglerne og det er medarbejderes ansvar at sikre at dette sker.

FÅ
LÆST
OP

tommelfingerregel transporteres "til eget arbejde/brug" inden for frimængdegrænserne.

Et eksempel på, hvornår undtagelsen ikke gælder: En håndværker kører ud med diesel til kollegerne på en arbejdsplads, hvor han ikke selv skal deltage i det arbejde, det farlige gods skal anvendes til. Hovedformålet betragtes i eksemplet som værende transport af farligt gods, også selvom det for eksempel kun er en 5-liters dunk.

Skal håndværkerbilen med færgen, skal man underrette rederiet om, at man medbringer farligt gods efter 1.1.3.1 (c) i ADR, selv om man transporterer det efter håndværkerreglen.

Frimængdegrænser for forskellige typer af farligt gods

Udmåling af mængdegrænsen afhænger af godsets farlighed. Der må højst medbringes 450 liter farligt gods pr. emballage.

- Der må transporteres indtil 333 liter benzin til eget brug.
- Der må transporteres indtil 333 kg F-gas netto til eget brug uden særlige forholdsregler (kunne eksempelvis være 10 stk. 33 kilos fulde flasker, da én 33 kilos gasflaske medregnes som 99 kg).
- Der må transporteres indtil 1.000 liter dieselloolie til eget brug.